Volume 4, Issue 1, 2023 ISSN: 2322-0694

प्रत्नकीर्ति
(Pratnakīrti)

(An-online half-yearly peer-reviewed journal)

"प्रत्नकीर्तिमपावृणु"

Editors

Lala Shankar Gayawal
Umesh Kumar Singh

Pratnakīrti Oriental Research Institute
Vārāṇasī, U.P., India
(Estd. 2004)

© Pratnakīrti Oriental Research Institute

Schedule of publication

First issue

Deadline for the receipt of research papers:	30 April
Communication about the acceptance/rejection of research papers:	31 May
Date of Publication:	30 June

Second issue

Deadline for the receipt of research papers:	30 September
Communication about the acceptance/rejection of research papers:	31 October
Date of publication:	31 December

Individual membership:
Annual: ₹ 2000/-
Triennial: ₹ 5000/-

Institutional membership:
Annual: ₹ 5000/- (Online only)
Annual: ₹ 10000/- (Hard copy, online included)
Triennial: ₹ 10000/- (Online only)
Triennial: ₹ 25000/- (Hard copy, online included)

Price (Single Hard Copy): Per issue ₹ 1500/-

Publisher:
Pratnakirti Oriental Research Institute

Phone: +91-9415697016
E-Mail: editor.pratnakirti@gmail.com
Website: https://pratnakirti.com/index.eng.html

Mailing Address:
Arazi No.-469, Satyam Nagar Colony
Bhagwanpur, B.H.U.
Varanasi, Uttar Pradesh, PIN-221005, India

Editorial Board

Editors in Chief

Lala Shankar Gayawal	R. D. Government Girls P. G. College, Bharatpur, Rajasthan
Umesh Kumar Singh	School of Indic Studies, Institute of Advanced Sciences, Dartmouth, USA

Reviewers Committee

Saroj Kaushal	J. N. V. University, Jodhpur Rajasthan
Manjulata Sharma	St. Johns College, Agra, U. P.
Pradeep Jain	Urdu Writer & Critic, Muzaffarnagar, Uttar Pradesh
Pramod Bharatiya	Municipal P. G. College, Mussoorie, Uttarakhand
Purnachandra Upadhyay	Government P. G. College, Bundi, Rajasthan
Pratap Kumar Mishra	Pratnakirti Oriental Research Institute, Varanasi, Uttar Pradesh
Priyavrat Mishra	Shree Jagannath Sanskrit University, Puri, Odisha

Editorial Board

Rakesh Dash	R.K. Mission Vivekanand Educational & Research Institute, Beluru, Kolkata, W. B.
Ashutosh Pareek	S.P.R. Chauhan Govt. P.G. College, Ajmer, Rajasthan

Pankaja Ghai Kaushik	L. S. R. College for Women, Delhi University, Delhi
Ranjanlata	D. D. U. University, Gorakhpur, Uttar Pradesh
Shaikh Abdul Ghani	Scholar of Sanskrit and Urdu, Bhongir, Telangana

Pratnakīrti, Volume 4, Issue 1, 2023 ISSN: 2322-0694

विश्वनाथकॉरीडोर-पञ्चाशिका

राधावल्लभ त्रिपाठी

पूर्वकुलपति, केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
नई दिल्ली
radhavallabh2002@gmail.com
Phone+91 9999836088

प्रकाशकीय-टिप्पणी

प्राच्य-विद्या-भाषा-विषयेषु नित्यनवीनमुद्भावयद्भिः विद्वद्भिरथ कविभिः सद्यः प्रकाशितानां पुस्तकानां परिचयप्रदानेन, तत्समीक्षाभिः अथ विस्तरेण तेषां चर्चाभिः कश्चन अपूर्व एव उत्साहः सञ्चार्यते लेखकेषु श्रीमद्भिस्तत्र भवद्भी राधावाल्लभत्रिपाठिभिः। विगतवर्षे (एप्रिल् 2022 ई.) अधिगत एव काव्ये श्रीमता सुनिपुणमिदं पर्यचायि व्याख्यायि च निजे यूट्यूब इत्यभिख्ये पटले नवीन-प्रकाशनानि, संख्या-19। सोऽयमालेख इह तत एव लिपीकृत्य पाठकानाम् उपयोगाय प्रस्तुत इति विदाङ्कुर्वन्तु मनीषिणः।

मुख्यशब्द विश्वनाथकॉरीडोर. वर्तमान-संस्कृत-कविता

किञ्चिदप्रतिमं विलक्षणमेव काव्यमवाप्तम्। श्वेतकेतुः इति साहित्यिकम् उपनाम प्रतापकुमारमिश्रस्य। विद्वान् वर्तते। तस्य शोधकार्याणि प्रथितानि सन्ति। 'विश्वनाथ-कॉरीडोर-पञ्चाशिका' इति पञ्चाशत् श्लोकानां काव्यं तेन प्रकाशितम् । अत्र सर्वथा नवीनो विषयः। अस्पृष्टो विषयः।

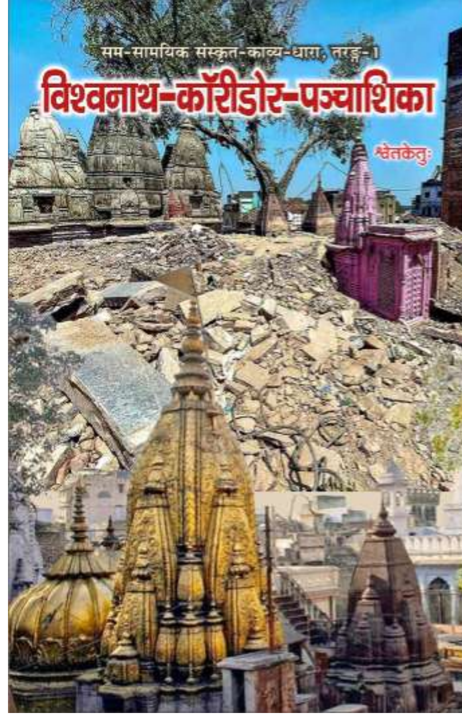
''काश्यां विश्वनाथमन्दिरं परितो गङ्गातटं यावद्विस्तीर्णे समुद्देशे निर्मीयमाणस्य विश्वेश-परिसरस्य कृते युगेभ्यः प्रवर्तमानां प्राक्काशिसंस्कृतिपरां मानवसंस्कृतिं मानवमहावसतिं साक्षाच्च निजां जन्मकर्मभुवं धूलिसाद् दृष्ट्वा सहजस्नेहमयः संस्मृतिपरः छन्दःसु निबद्धो हृदयोद्गारः।''

इति उपोद्घातरूपेण कविरत्र कथयति। मार्मिकं काव्यं वर्तते। विश्वनाथकॉरीडोर इति परिसरो निर्मितः। तस्य मुग्धभावेन अहोकारपुरस्सरम् अहमहमिकया प्रशंसा जाता। किन्तु संस्कृतकविः किं कथयति। उपालम्भकाव्यं वर्तते। देवता उपालम्भं गमिता अत्र - 'हे विश्वेश! त्वं कथं तत्र राराजसे? दीना जनाः दर्शनं न लभन्ते, वी.आई.पी.-जनाः सुखेन दर्शनं लभन्ते' इति कवेर्वेदना वर्तते-

कामं भविष्यति तवाभिमतः प्रदेशः
स्वर्गो निवत्स्यसि च चक्षुषि देवतानाम्।
किन्तु स्मरिष्यसि यदा प्रतिवेशिनोऽस्मान्
विश्वेश भक्तिमतुलाममलां स्मरेस्त्वम्॥

तव प्रतिवेशिणो ये तत्र निवसन्ति स्म ते ततो विस्थापिताः। विस्थापितानां वेदना अत्र विषयीकृता। संस्कृतकविभिः विस्थापितानां वेदना प्रायशो नैव विषयीकृता। अयं तादृशः कविर्वर्तते। विस्थापनं जातं, दीना ये सन्ति, दुःखिता, हीना ये सन्ति ते तु तथैव सन्ति। निर्माणानि भवन्ति। विलासो वर्तते, लक्ष्म्या विलासः। शासनेन बहुशो निर्माणं क्रियते। उन्नतिर्भवति, प्रगतिर्भवति। किन्तु मूल्यानां तत्र क्वचित्क्वचित् अधःस्थले न्यग्भावोऽपि भवति। सरस्वत्यपि उपालम्भं नीता अनेन कविना।

लालाशंकर गयावाल एवं उमेश कुमार सिंह (सम्पा०) पृष्ठ 97-98
© प्रत्नकीर्ति प्राच्य शोधसंस्थान, वाराणसी, उत्तर प्रदेश, भारतवर्ष
Recieved 19 May 2023, Accepted 30 May 2023

'सरस्वतिफाटक' इति स्थलं विषयीकृत्य श्लोकाः सन्ति-

उत्तुङ्ग-पीन-कुचकुम्भ-लसत्सुवेषे
चञ्चत्तडिन्निभ - सुचम्पक - दामभूषे।
कामं निवत्स्यसि सुवर्णमये प्रदेशे
मातः स्मरिष्यसि निजामथ दीनतां नः॥

इति एतादृशं काव्यम्। इयमपि प्रणाली तेजस्विनः कवेः वर्तते।

सन्दर्भ-सूची

1. श्वेतकेतु (लेखक), 2022 ई०, विश्वनाथकॉरिडोरपञ्चाशिका, प्रत्नकीर्ति-प्राच्य-शोधसंस्थान, वाराणसी, उ०प्र०.